

Скорік К.А.,
аспірант, кафедра міжнародної економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
проспект Перемоги, 54/1, Київ, Україна
e-mail: ks.skorik@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7894-5491

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Skorik Kseniya
PhD fellow, Department of International Economics and Management,
KNEU named after Vadym Hetman, ,
Peremohy avenue, 54/1, Kyiv, Ukraine
Email: ks.skorik@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7894-5491

THEORETICAL BACKGROUND FOR EUROPEAN UNION INDUSTRIAL POLICY

Анотація. Питання промислової політики останні десять років широко обговорюється. Сьогодні спостерігається поновлення інтересу до теорії промислової політики в країнах заходу, оскільки існує бачимо брак теоретичного підґрунтя для прийняття рішень. Цей огляд теоретичних концепцій був підготовлений з використанням наукових статей і книг іноземних американських та європейських авторів за останні десять років для пошуку різноманітних поглядів на промислову політику Європейського Союзу та методів, якими вона може бути здійснена. Головна мета публікації подати основні теоретичні концепції щодо промислової політики Європейського Союзу в сучасній західній науковій літературі.

У статті розглянуто основні пропозиції до побудови промислової політики в Європейському Союзі західними авторами. В цьому напрямі також розглянуто визначення основних сфер взаємодії промислової політики способи її проведення. У статті розкрито теорії в роботах західних авторів, такі як нова промислова політика, Системна промислова політика, матричний спосіб проведення, трикутник промислової політики (політика конкуренції, технологічна, торговельна); роль інновацій, технологічної політики, освітньої політики; поняття «широкої промислова політика» та інструменти для вертикального/горизонтального способу проведення тощо.

Ціль сьогоденного жвавого діалогу про проблеми з теми промислової політики є покращення конкуренції вітчизняних економік і презентація широкого набору можливих коротко- і довгострокових наслідків. Після детального перегляду наукової літератури, ми можемо прийти до висновку, що процес прийняття рішень щодо промислової політики є високо дискусійним питанням у всіх розвинутих країнах. Це підтверджено наявністю великої кількості авторів, публікації і теоретичним надбанням у сучасній науковій літературі.

Ключові слова: концепції промислової політики ЄС, політика, горизонтальна і вертикальна політики, нова промислова політика.

Abstract. The topic of industrial policy is widely discussed last ten years. We see the renewed interest to theory of industrial policy in western countries, even nowadays we see lack of theoretical background for current industrial policy decisions. The chapter was prepared using statements, journal articles, and terms from original publications according to the topic review in foreign European and American scientific literature for the last ten years to

find various views about industrial policy of the European Union and methods how it could be realize.

The main purpose of the article is to wrap up analytics of theory and concepts for industrial policy practice and to show its objectives. Article information is followed by review of literature of western authors how industrial policy in the European Union could be built, structured and realized. In this respect, we also try to define main spheres that have influence on industrial policy of the European Union. Also we review two approaches to industrial policy have been elaborated: sectorial and horizontal, wide concept to industrial policy; theoretical concept of industrial policy «triangle» (competition, trade and technology policy).

Article in particular reviews theories — new industrial policy, role of innovations, education and technology policy. An extensive discussion of the consequences of a policy aimed at the improving competitiveness of domestic industry allows for the presentation of a wide range of short- and long-term effects of traditional industrial policy. So that we could come to conclusion that industrial policy-making process is highly discussed in scientific literature by researches from many countries and there is no one vision in side European Union how it should be. And each country could select type and approach to policy that fit it's tradition and further society goals.

Key words: concepts of industrial policy, sectorial and horizontal policy, new industrial policy, policy.

JEL Classification L 10; L 52; N 60; O 20

Постановка проблеми. Промисловість у ЄС зіштовхується з багатьма серйозними проблемами, які потребують наукового аналізу. Наявна варіативність підходів до визначення промислової політики ЄС та окреслення основних факторів впливу, принципів дії, на що вона впливає. Актуальність дослідження зумовлено поверненням науковцями та громадським сектором до питання дослідження промислової політики у зв'язку з кризовими процесами скорочення частки промисловості у світовому ВВП, у поєднанні зі структурними змінами та стагнаційними проблемами окремих секторів промисловості.

Метою статті є дослідження теоретичних концепцій промислової політики Європейського Союзу в сучасних дослідженнях зарубіжних науковців.

Виклад основного матеріалу.

1. Науковці які досліджували питання європейської промислової політики. Серед іноземних дослідників питанням європейської промислової політики та шляхи, якими вона може бути здійснена, займались Ha-Joon Chang (1986, 1994, 2009), Dani Rodrik (2004, 2014, 2020), Justin Yifu Lin (2009, 2013), Joseph Stiglitz (2013), Török *et al.* (2013), Michael Landesmann (2015). Досліджувала досвід США та Європи Mariana Mazzucato (2010, 2014), яка підкреслила необхідність широкої ролі трансформаційних дій громадськості в інноваціях і промислових змінах. Щодо Європи оцінки та аргументи також були запропоновані Benjamin Coriat (2004), Patrizio Bianchi, Sandrine Labory (2006, 2011), Jacques Pelkmans (2006), Karl Aiginger (з 1999 по 2020 роки), Mario Pianta (2014), Yülek (2015), Franko Mosconi (2015) та науковцями Варшавської школи економіки, Ambroziak *et al.* (2017).

У Європейському Союзі важливим є аналіз промислової політики в громадському секторі, прикладами таких установ сьогодні виступають Bruegel, BusinessEurope, Industry for Europe, Institute for European studies, Manufuture,

Orgalim, MERCI, PPE (Інститут Петерсона з міжнародної економіки), WIFO (Австрійський інститут міжнародних досліджень), WIIW (Віденський інститут міжнародної економіки), аналітичні центри, що діють в рамках кластерів тощо.

2. Важливість промислової політики для Європейського Союзу. Щодо необхідності нової промислової політики в Європейському Союзі, Mario Pianta наводить п'ять аргументів: покращення макроекономічної ситуації та вихід із стагнації; зміни в економічній структурі та втрати в проблемних галузях промисловості; скасування масштабної приватизації минулих десятиліть; регіональний розрив і дисбаланс між німецько-центрованим ядром і південною периферією; екологічна трансформація (зниження викидів CO₂ та інших газів, зменшення відходів) [1 с. 5]. Також вона може впливати на підвищення ефективності економіки та соціальний розвиток (задоволення потреб і зменшення нерівності), забезпечення стійкості в екологічній сфері тощо [2].

3. Парадигма Jасquemin (1987) і Dani Rodrik, стратегічний підхід до промислової політики. Вашингтонський консенсус, неоліберальний підхід з ідеями ринкового саморегулювання та невтручання було змінено тим, що можна назвати парадигмою Jасquemin (1987) і Dani Rodrik (2004, 2008). Новий підхід до промислової політики полягає в тому, що уряд не обирає переможців на ринку, не проводить інтервенцій щодо власності та державного фінансування та підтримки. Визначають, що правильний підхід до промислової політики виключає пігуанський податок та субсидії, але являє собою стратегічну співпрацю між приватним сектором та урядом, підкреслюючи помилковість раніше встановленого твердження «що промислова політика завжди помиляється» (Jасquemin & Rodrik, 2004).

Підкреслюється (у слід за Шумпетером «Теорія економічного розвитку», 1983), що в основі економічного розвитку лежать структурні трансформації, поява нових галузей, які замінюють старі та це не є автоматичним процесом, це потребує поєднання зусиль учасників ринку та підтримки уряду (Rodrik, 2007). Тому підкреслена важливість такої «стратегічної кооперації» з ціллю державної підтримки лабораторій, R&D, закладів охорони здоров'я та інфраструктури, санітарних стандартів, професійної та технічної освіти, які покликані змінити технічні можливості. З цього погляду промислова політика просто хороша економічна політика традиційного типу [3, с. 219–221].

4. Нова європейська промислова політика. Промислова політика з початком тисячоліття змінює політику 1960-х, 1970-х і 1980-х років з точки зору цілей і використовуваних інструментів (табл. 1). Відбувалась переоцінка цілей промислової політики від дотацій фірм (або секторів) шляхом державних субсидій, «вибір переможців» на ринку, а також планових методів і фінансових стимулів [2].

Сучасна промислова політика Європейського Союзу (Ambroziak, 2017) визначається на основі різних факторів, з одного боку вона стосується всіх об'єктів, активностей, інструментів та їх вплив на промисловість. З іншого, через значні зміни бізнес-моделей, споживчих потреб, доступ до нових технологій, традиційна промисловість еволюціонувала в новий тип промисловості. В результаті можна навести широкий спектр заходів промислової політики: від дуже вузьких, присвячених вибірково традиційним галузям і дуже широкі, що об'єднують усі активності пов'язані з бізнес-операціями.

Об'єктами традиційної політики виступали обрані галузі разом з 1) компаніями в скрутному економічному становищі; 2) нові галузі; 3) стратегічні галузі; 4) підприємства обрані урядом на основі спеціальних критеріїв [5, с. 260].

Таблиця 1

**ПОРІВНЯННЯ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ СТАРОГО ТА НОВОГО ФОРМАТУ
ДЛЯ ЄС (AIGINGER, 2016)**

Промислова політика старого формату	Промислова політика нового формату
Податкові пільги для енерговитратних виробництв	Технологічна/ сервісна орієнтація
Підтримка важливих компаній для економіки (національних чемпіонів), великих проектів	Стабільність та соціальні цілі Міжнародні ініціативи
Увага нижчим зарплатам, витратам	Інновації, освіта, навички, відновлювальні та ефективні джерела енергії, технології з подвійними дивідендами
Субсидії (для великих, старих компаній)	Підтримка ринкового механізму та конкуренції
Політично-орієнтовані аргументи	Інноваційний процес, соціальні та екологічні цілі
Формування певних умов по відношенню до секторів економіки Вибір вузько визначених майбутніх галузей	(Нерухома) інфраструктура, взаємозв'язок, обмін інформацією, діалог, діалог та кооперація між фірмами, експертами та стейкхолдерами
Не системне стратегічне формування	Системний підхід, постановка місії, стійкість
Реструктуризація	Довгострокове планування розвитку, знання як головний інструмент трансформацій
Оптимізація планування	Формування політичких кластерів

Джерело: складено автором на основі [3 с. 5; 6 с. 318].

Таблиця 2

ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ІСТОРИЧНО

- Державні межі для проведення структурних змін, чи створення умов для кращої адаптації секторів економіки (Price, 1981; Jacquemin, 1983); - Покращення зростання та показників конкуренції, ринкових показників (Adams&Klein, 1983; Geroski, 1989); - Вирішення проблем та вплив на окремі сектори промисловості (Tyson&Zysman, 1983; Graham, 1986); - Створення сприятливого середовища для європейського бізнесу загалом та виробничого сектору й під галузей зокрема з метою економічного зростання та соціального благополуччя (Aiginger&Sieber, 2005; Saggi&Pack, 2006); - Галузеве сприяння економіці включаючи інновації, інфраструктуру, освіту, інтеграція ринків, R&D, довгострокова стабільність та фінансова політика (Stiglitz, Esteban&LinY.J., 2013); - Еволюція промисловості згідно з довгостроковими цілями суспільства і стандартами життя (Pender, 2017)
--

Джерело: [4 с. 205].

Чинниками нового підходу до промислової політики були 1) нові напрямки в економічній літературі, в таких галузях, як теорія ендегенного зростання (endogenous growth theory), детермінанти структури ринку, еволюція кластерів і

мережеві механізми виробництва тощо; 2) інституційні зміни, що відбуваються на політичному рівні, що включає взаємодоповнюючі компетенції між державами-членами, з одного боку, та ЄС, з іншого. Результатом стало народження нового підходу до промислової політики, який мав на меті: 1) економічну реструктуризацію; 2) заохочення інновацій і створення економіки заснованій на знаннях (knowledge-driven economy чи knowledge-based economy) [2].

Промислова політика охоплює три різних, але взаємопов'язаних елементи: а) горизонтальна структура та умови; б) галузеві нормативні умови та розробку відповідних регуляторних норм для окремих секторів; і в) галузевий підхід коли ринок у кризовому стані через зовнішні наслідки. На сьогодні одним із найпроблемніших моментів є дискусія щодо урядових втручань у рамках промислової політики [5 с. 176].

Матричний підхід до промислової політики Європейської Комісії

Директорат Європейської Комісії Підприємництва та Промисловості ініціював серію робочих паперів щодо промислової політики та економічних реформ і розробив новий матричний підхід після 2002 року, названий так у дослідженні (Aiginger & Sieber, 2005). «Матричний спосіб» промислової політики, горизонтальні лінії (рядки) це сектори промисловості, вертикальні представляють інструменти та політики, які проводяться в економіці та для промисловості зокрема, клітинка їх перехрестя, показує чи важлива специфічна політика для галузі чи ні [6, с. 307–308]. Вплив кожного інструменту горизонтальної політики буде залежати від сектору, але горизонтальний підхід передбачає підвищення конкурентоспроможності в усіх секторах. Кожен сектор має свої потреби в рамках формування промислової політики та конкурентні переваги [6, с. 316].

Для нової промислової політики ЄС є характерним:

- індустріалізація та технологічний трансфер через промислову політику та прямі іноземні інвестиції;
- забезпечення інфраструктурою, освітою, базовими навичками для промисловості;
- допомога вітчизняним підприємствам, кластерам з підприємствами, підтримка розвитку необхідних знань;
- орієнтація на виробництво товарів з більшою доданою вартістю, розширення інноваційної та наукової бази, зменшення для них податків, та створення спеціальних зон розвитку;
- у країнах з високими доходами поєднання з інноваційною, науковою, технологічною політикою (Soete, 2007), забезпечення високого рівня вищої освіти (університети та дослідні центри) [6, с. 316–318];
- впровадження стратегій у ЄС регіонально, за допомогою кластерів і центрів конкурентоспроможності;
- поєднання з інноваційною політикою, освітньою, науковою та технологічною;
- тенденція до регіоналізації промислової політики та наслідування регіональною політикою кластерного підходу (Porter, 1990; Ketels, 2007), кластери в свою чергу базуються на існуючій агломерації. Кластерна політика в свою чергу належить до секторіальної промислової політики, але не замінює її [6, с. 316–318];
- включення бізнес-груп у процес діалогу та круглі столи з бізнесом (Zourek, 2007);
- повністю виключається підтримка великих індустріальних програм, субсидій, дотацій тільки із додатково прийнятими регулюваннями [6, с. 307–308].

«Трикутник» промислової політики Європейського Союзу (Франко Москоні)

Дослідник наголошує на необхідності нової промислової політики (табл. 3) та називає новий підхід Комісії інтеграційним через інтеграцію деяких вертикальних методів з горизонтальними підходами (Mosconi, 2015). У доповіді Ради аналізу економіки, створеного прем'єр-міністром Франції (2000 р.), відзначили, що європейська традиція промислової політики була результатом трикутника (1) політика конкуренції, (2) комерційна (торгівельна) політика та (3) технологічна політика [2, с. 166–179]. Дослідник вважає, що промислова політика ЄС у майбутньому має базуватись на зміні третьої сторони трикутника — технологічної політики, яка на сьогодні є самою слабкою стороною трикутника. Це повинно відбуватись не зменшуючи важливості торговельної політики та політики конкуренції, які будувались протягом багатьох років *acquis communautaire* [8, с. 207]. Також одним із важливих елементів промислової політики є закінчення формування Єдиного ринку. Підтверджується постулат про необхідність наявності сильної виробничої бази (Ha-Joon Chang, 2011).

Технологічна політика, яку сьогодні намагаються будувати, має містити необхідні елементи загальноєвропейської політики щодо R&D, освіти, структурних змін відповідно до ключових технологій виробництва [2, с. 133].

Таблиця 3

**КОНЦЕПЦІЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ**

Автор	Стратегія розвитку (на що звернути головну увагу)	Елементи загальноєвропейської політики
K. Aiginger, 2012	1.Інноваційна політика (яка залежить від політики науки та освіти, регіональної та енергетичної політики) 2.Торгова політика. 3.Конкуренція. 4. Внутрішнього ринку	1.Науково-освітні програмами та забезпечення, довготривале навчання. Кооперація між фірмами та університетами (кластери); 2.Перевірка усіх заходів з точки зору конкурентоспроможності; 3.Програми соціальних та екологічних інновацій
Франко Москоні, 2015	1. Загальноєвропейська технологічна політика замість множини національних регулятивних норм. 2. Увага до виробничої системи. 3. Політика внутрішнього ринку ЄС, не послаблюючи політику конкуренції та комерційну політику	1. Інвестиції у знання (R&D; освіти; структурних змін відповідно до ключових технологій виробництва); координація між різними рівнями наукової і технологічної активності. 2. Покращення фінансування досліджень і технологічного розвитку (RTD), включення фінансування з бюджету ЄС (фонду економічного зростання). 3. Створення загальноєвропейських інфраструктурних мереж (енергія, транспорт, телекомунікації). 4. Промислова Стратегія ЄС. 5. Спільна політика ЄС щодо клас-терних ініціатив

Автор	Стратегія розвитку (на що звернути головну увагу)	Елементи загальноєвропейської політики
A. Ambroziak, 2017	1. Інноваційна політика як ключовий елемент. 2. Освітня політика. 3. Обмеження політики державної допомоги. 4. Відкрита торгова політика. 5. Політика внутрішнього ринку	1. Фінансові інструменти в рамках інноваційної політики, включаючи інтелектуальну власність 2. Заходи торгового захисту в рамках Спільної Комерційної політики (у випадках не чесної не конкурентної поведінки). 3. Повна лібералізація по відношенню до вільного руху товарів, послуг, капіталу, пересування людей. 4. Координація промислової політики в рамках спец рекомендацій для країн (country specific recommendations). 5. Інституційні зміни в національних системах інновацій; більш гнучкі організаційні структури віновіваційних організацій; R&D підтримка громадськістю

Джерело: складено автором.

Концепція системного підходу до промислової політики (K. Aiginger)

На сучасному етапі промислова політика повинна бути побудована системно та ставити за ціль не тільки динамічну конкуренцію регіону чи країни з точки зору зростання, соціальної згуртованості та відповідальності за навколишнє середовище. Цей підхід лежить в основі Лісабонської стратегії та інших національних стратегій розвитку. Системна промислова політика не реалізується ізольовано від інших політик, та не ставить за ціль розвиток тільки виробництва, але має вплив на широкий діапазон галузей, включаючи сервіс, разом з існуючим економічним і соціальним середовищем. Відбувається синергія у взаємозв'язку з іншими політиками, такими як освіта, інновації, регіональна, політика конкуренції, трудові відносини та здоров'я.

Системна промислова політика потребує широкої підтримки від громадськості, зміни цілей діяльності інститутів і визначення цілей, до яких економіка чи регіон мають рухатись, залучати стекхолдерів та експертів з економіки, освіти, соціальних відносин та оточуючого середовища.

Системна промислова політика повинна сприяти стратегічній співпраці, не повинна бути такою специфічною, як у випадку втручання в галузі та пряму підтримку виробників. У порівнянні зі старою промисловою політикою, робити акцент на довгострокові тенденції до зростання; регіональні кластери; (нерухомість) інфраструктура, кооперація між фірмами експертами та стейкхолдерами; знання як основний інструмент трансформацій; зовнішні сфери (інновації, освіта, довгострокове навчання); сприяння, додаткове навчання, соціальні та економічні цілі; нові технології; міжнародні ініціативи [6, с. 312].

Сучасна концепція промислової політики згідно з етапами виробничого циклу (А. Ambroziak, Варшавська школа економіки)

Інновації визначаються одним з найважливіших елементів сучасної промислової політики, вона не повинна визначатись як окрема чи додаткова політика для промислової політики, але як інтегральна складова [5, с. 183–184].

На основі трьох етапів виготовлення продукції — довиробничий, виробничий і після виробничий (рис. 1), визначено, що сучасна промислова політика повинна зосереджуватись на науково-дослідній діяльності та розвитку, на інноваціях, які застосовуються на етапах до та після виготовлення.

Роль сучасної інноваційної політики в країнах ЄС — допомога вітчизняним компаніям і дослідницьким підрозділам працювати у конкурентному міжнародному середовищі. Широкі цілі інноваційної політики ставлять деякі держави — члени ЄС і включають інституційні зміни на національному рівні, створення відкритішої та гнучкішої структури в науково-дослідних установах, у центрі уваги сучасної інноваційної політики не тільки економічна цінність, а також їх соціальна та суспільна цінність.

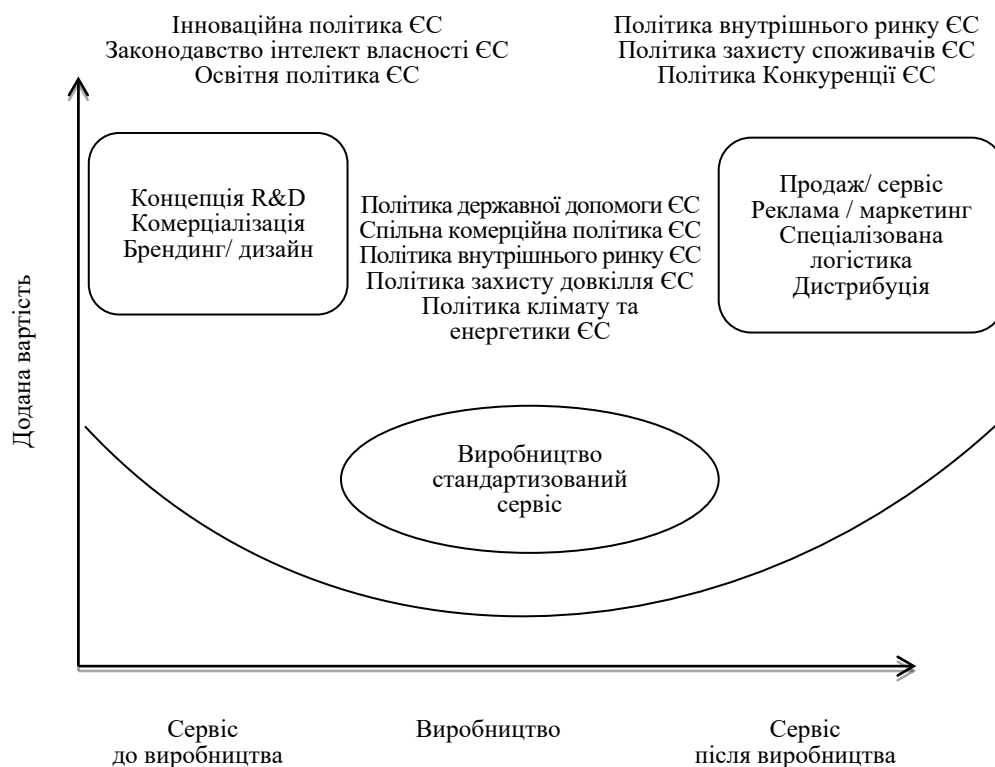

Рис. 1. Крива промислової політики ЄС
(на основі кривої виготовлення продукції)

*Джерело: концепція Adam A. Ambroziak (2015).

Що стосується стадії виготовлення, то ЄС має посилити свої правила державної допомоги, щоб обмежити будь-які фінансові урядові втручання, що мають негативний ефект на ринку. Крім того, Європейський Союз повинен підтримувати відкриту зовнішньоекономічну політику для забезпечення того, щоб компанії ЄС могли приєднатися до світового ланцюга вартості. Заходи торгового захисту в межах загальної торгової політики можуть бути застосовані лише у разі несправедливої чи неконкурентної поведінки з боку третіх осіб.

Третій етап кривої посмішки, оскільки він стосується сучасної промислової політики, повинен бути предметом політики внутрішнього ринку ЄС, лібералізація вільного руху товарів, свободи забезпечення послугами, вільне пересування працівників, капіталу [5, с. 278].

Системний підхід до інноваційної політики та нова промислова політика (Marzena A. W.)

Для розуміння системного підходу до інноваційної політики, коли вона може бути інтегральною складовою промислової політики, варто зазначити, наука, технології, дослідження, інновації та промислова політика з'єднані між собою (рис. 2). Інноваційна політика має ширший характер і спектр інтересів ніж науково-технічна політика. Впливає системність промислової політики з точки зору економіки загалом, оскільки вона існує в тісному взаємозв'язку з іншими політиками (див. К. Aiginger, системна промислова політика).

Еволюція інноваційної концепції від лінійної моделі, яка пов'язує інновації до досліджень і розробок, до системної моделі, в якій інновації є результатом взаємодії між людьми, організаціями та їх середовищем призвів до еволюції у розумінні інноваційної політики. Прийняття системного підходу до інновацій, бачимо в новому політичному підході до інновацій, який можна назвати комбінацією інноваційної політики (innovation policy mix) [5, с. 189].

- (ЄС) діяльність, яка повністю підконтрольна ЄС.
- (Нац.) повноваження, які повністю належать країнам учасникам Союзу.
- (ЄС/Нац.) розподіл повноважень між ЄС і національним урядом країн-членів з переважанням влади, яка належить ЄС, та більш обмеженої ролі держави-члена.
- (Нац/ЄС), де знову розподіляються повноваження, але більша частина влади належить національному рівні з меншою владою, яку здійснює ЄС.
- Нац / (+ ЄС) суттєво національну владу з лише крайньою участю ЄС.
- (--ЄС) означає ситуації, коли ЄС нав'язує дуже строгі обмеження, небагато свободи для національних дій дозволено.

Способи проведення промислової політики Європейського Союзу, широка концепція (J. Pelkmans)

За визначенням дослідника Коледжа Європи при Європейській Раді в Союзі, підбиваючи підсумки дискусії щодо способів проведення політики (галузевої та горизонтальної промислової політики), визначає, що наявний консенсус у відношенні подвійних концепцій вертикальної (галузевої) та горизонтальної промислової політики (Pelkmans, 2006). Останнє можна розділити на те, що впливає на правові та інституційні аспекти, а також на зміну технологій, а вертикальні (галузеві) політики, спрямовані на зміну відносної важливості галузей [5, с. 13–15]

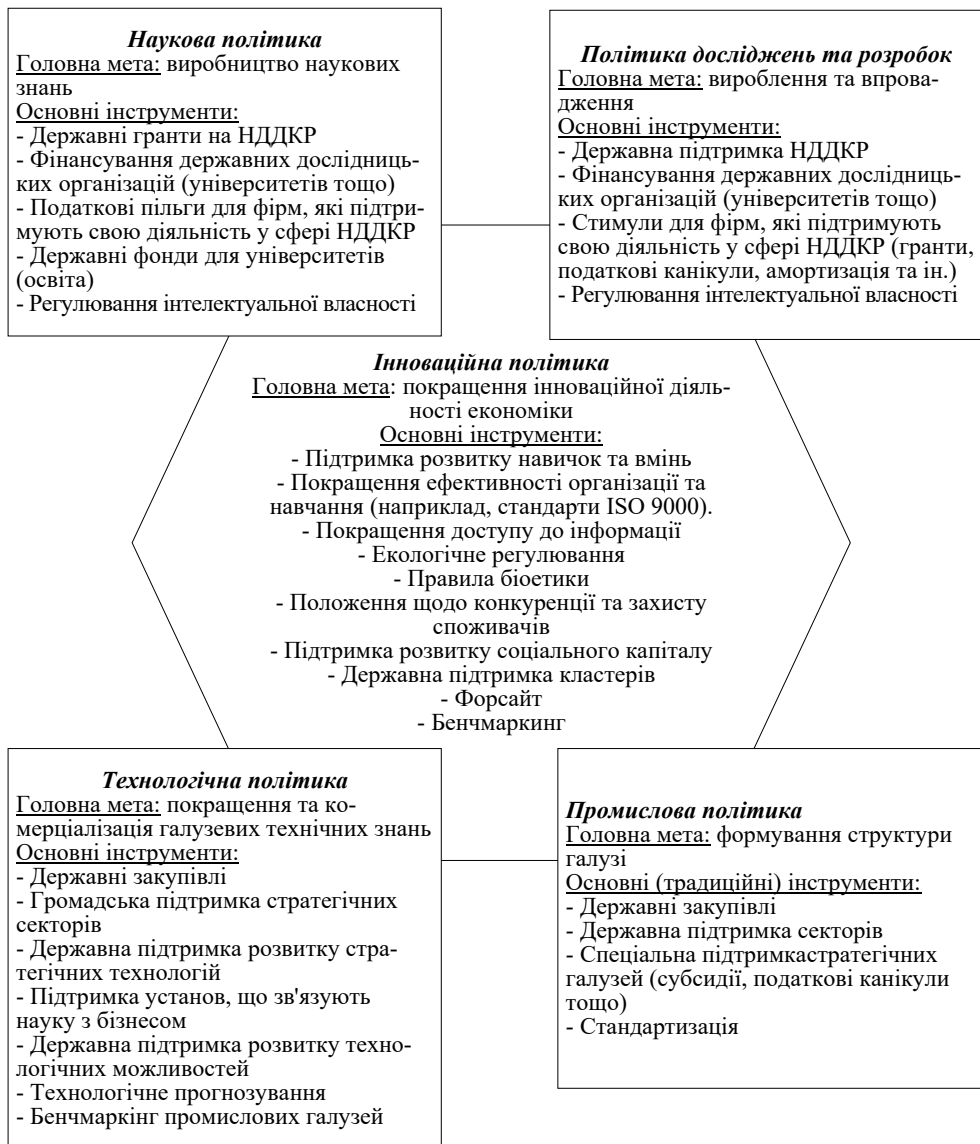

Рис. 2. Політика в галузі науки і техніки, інноваційна політика та промислова політика

Джерело: А. W. Marzenna (2017).

Промислова політика (рис. 4) та її концепція подані в широкому розумінні і складається з трьох блоків: системні аспекти Євросоюзу, представлення горизонтальної промислової політики, секторіальної (галузевої/вертикальної) промислової політики. До Основних рамкових аспектів ЄС належить те, що складає економічну основу системи: економічний і валютний союз (ЄВС) і єдиний ринок, що підкріплений конкурентною політикою, що має квазі конституційний

статус для ЄС, оскільки вони знаходяться в самому центрі європейського інтеграційного проекту [9, с. 8].

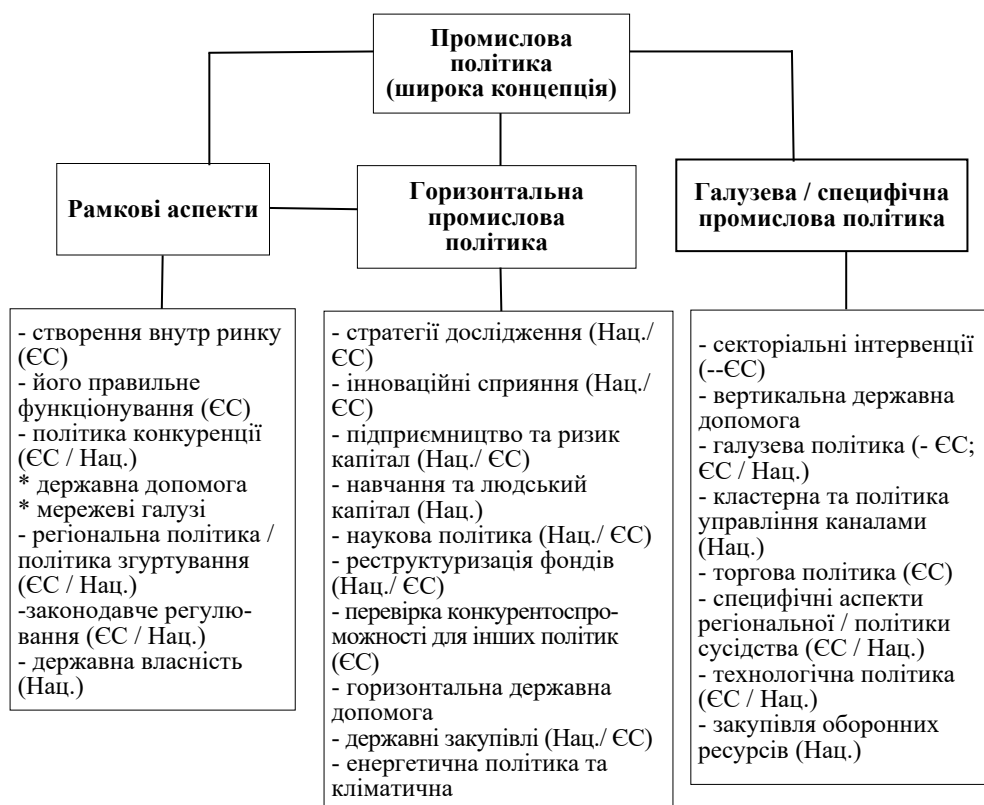

Рис. 4. Повноваження та інструменти ЄС і національної промислової політики

Джерело: доповнено автором на основі [10 ; с. 4]

Зважаючи на усе зазначене, промислова політика майбутнього:

1. Повинна мати відношення не тільки до виробництва ізольовано, але розробляти сучасні економічні активності більш широко (системно — тенденції деіндустріалізації, переорієнтація в бік послуг, природоохоронні проблеми). Тому, зважаючи на ширшу місію, вона ближча до політики розвитку виробництва, структурних трансформацій, інноваційної політики.

2. Виключатиме проведення політики з директивними методами з гори в низ, за планом обираючи сектори, використовуючи стандартний список субсидій і стимулів.

3. Політика не ізольована від інших та виключається не сумісність з іншими політиками — конкуренції, регіонально та іншими політиками такими як конкуренції та регіональною.

4. Підтримка структурних змін та зростання продуктивності більше не може бути цілями промислової політики, цілі мають бути більш широким і системним з точки зору економіки та суспільства [4, с. 195].

Висновки. Сьогодні промислова політика Європейського Союзу — це стратегічна співпраця державного, громадського та бізнес-сектору для формування регуляторної та законодавчої бази у виробничому секторі зокрема в усіх галузях економіки загалом, аналізу проведення політики (вигоди-витрати, ефективність, результативність), які стануть підґрунтям кращого функціонування промисловості, з точки зору «стабільного» розвитку суспільства. Проблеми суспільства (економічних, екологічна, освітня, зайнятості) існують у тісному взаємозв'язку з формуванням промислової політики.

Більшість з розглянутих теоретичних концепцій уже враховані та включені до стратегій промислового розвитку ЄС. Більшість авторів схильні визначати найбільш важливим взаємозв'язок для промислової політики — інноваційну та/ або технологічну, які реалізуються в ЄС горизонтальними та галузевими методами; також конкурентну політику (зокрема правила надання державної допомоги та мережеві механізми розвитку промисловості), що належить до «рамкових аспектів»; торгівельну політику, що теж проводиться галузевими методами. Також визначається важливим розвиток освіти та наукової бази, що проводиться горизонтальним методом. Важливим завданням для майбутніх досліджень є побудова системного підходу (прикладом є роботи К.Аігінгера) та побудова промислової політики таким чином, щоб вона виконувала завдання суспільства щодо стійкого розвитку.

Література

1. Mario P., & Lucchese, N. (2016), What is to be produced? The making of a new industrial policy in Europe. Report for the Rosa Luxemburg Stiftung. Retrieved from http://www.rosalux.eu/fileadmin/user_upload/Publications/What-is-to-be-produced-2016.pdf
2. Mosconi, F. (2015) *The New European Industrial Policy: Global Competitiveness and the Manufacturing Renaissance*. Routledge.
3. Aiginger, K., & Bauer, T. (2016) *Industriepolitik 2.0*. Wirtschaftsdienst. Issue 8, 1–8
4. Aiginger, K., & Rodrik, D. (2020) Rebirth of Industrial Policy and an Agenda for the Twenty-First Century. *Journal of Industry, Competition and Trade*. Issue 20, 189–207
5. Ambroziak, A.A. (ed). (2017) *The New Industrial Policy of the European Union*. Springer International Publishing AG — Switzerland
6. Aiginger, K. (2007). *Industrial Policy: A Dying Breed or A Re-emerging Phoenix*. *Journal of Industry, Competition and Trade*. Springer. 7(3), 297–323.
7. Мачок Є.В. Формування ефективного механізму конвергенції промислових політик європейського союзу / Є. В. Мачок // *Економіка та держава*. — 2011. — № 8. — С. 40–42.
8. Yülek, M. (ed). (2015) *Economic Planning and Industrial Policy in the Globalizing Economy*. Springer International Publishing AG. Switzerland.
9. Lowitt, S. (2011) Examples of industrial policy approaches within regional integration initiatives — some reflections for the Southern African Customs Union (SACU). *Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS)*. <http://www.tips.org.za>
10. Bianchi, P. & Labory, S. (ed) *International Handbook on Industrial Policy*. Pelkmans, J. (2006) *European Industrial Policy (BEEP briefing №15)*. Department of Economics and Management. University of Ferrara, Italy

References

1. Mario P., & Lucchese, N. (2016), What is to be produced? The making of a new industrial policy in Europe. Report for the Rosa Luxemburg Stiftung. Retrieved from http://www.rosalux.eu/fileadmin/user_upload/Publications/What-is-to-be-produced-2016.pdf

2. Mosconi, F. (2015) The New European Industrial Policy: Global Competitiveness and the Manufacturing Renaissance. Routledge.
3. Aiginger, K., & Bauer, T. (2016) Industriepolitik 2.0. Wirtschaftsdienst. Issue 8, 1-8
4. Aiginger, K., & Rodrik, D. (2020) Rebirth of Industrial Policy and an Agenda for the Twenty-First Century. Journal of Industry, Competition and Trade. Issue 20, 189–207
5. Ambroziak, A.A. (ed). (2017) The New Industrial Policy of the European Union. Springer International Publishing AG — Switzerland
6. Aiginger, K. (2007). Industrial Policy: A Dying Breed or A Re-emerging Phoenix. Journal of Industry, Competition and Trade. Springer. 7(3), 297–323.
7. Machok E. (2011) Formuvaniya efektyvnogo mehanizmu konvergentsiy promyslovuh politik Evropeiskogo Souzy [European Union industrial policy convergens — effective mechanism mechanics] Economica ta derjava — Economics and state — Issue 8, 40-42.
8. Yülek, M. (ed). (2015) Economic Planning and Industrial Policy in the Globalizing Economy. Springer International Publishing AG. Switzerland.
9. Lowitt, S. (2011) Examples of industrial policy approaches within regional integration initiatives — some reflections for the Southern African Customs Union (SACU). Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS). <http://www.tips.org.za>
10. Bianchi, P. & Labory, S. (ed) International Handbook on Industrial Policy. Pelkmans, J. (2006) European Industrial Policy (BEEP briefing №15). Department of Economics and Management. University of Ferrara, Italy.

Стаття надійшла 11.03.2020

УДК 005.35

DOI 10.33111/vz_kneu.21.20.01.16.110.116

Смерека Н.С.,

аспірантка

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

02152, Україна, м. Київ, вул. Березняківська, 12, кв. 290.

e-mail: smereka@ugi.edu.ua

ORCID:0000-0003-1248-5319

ДЕТЕРМІНАНТИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Smereka Natal'ya,

aspirantka

Kyyivs'kyi natsional'nyy ekonomichnyy

universytet im. V.Het'mana, m. Kyyiv, Ukrayina

02152, Ukrayina, m. Kyyiv, vul. Berezhnyakiv'ka, 12, kv. 290.

e-mail: smereka@ugi.edu.ua

ORCID:0000-0003-1248-5319

DETERMINANTS OF BUSINESS CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Анотація. Стаття присвячена дослідженню детермінант корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Проаналізовано три моделі, які пояснюють природу КСВ (модель концентричних кругів, піраміда Керрола, модель Дж. Елкінгтона) і запропоновано розроблену автором модель. Зазначено, що в уже існуючих моделях, які пояснюють природу КСВ бізнесу, основою є економічна відповідальність — прибутко-